

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Fakulta sociální psychologie

Autoreferát disertační práce

Mgr. Renata Jardin Kocourek

Attachment a emoční inteligence v interkulturní dimenzi
Attachment and emotional intelligence in an intercultural dimension

Vedoucí práce doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc.

2023

Obsah

1. Představení disertační práce.....	3
2. Představení výzkumných hypotéz.....	5
3. Stručné shrnutí výsledků.....	7
4. Závěr a přínos této disertační práce	10
4. Publikační, akademická a pedagogická činnost studenta	12
5. Seznam bibliografie.....	14

1. Představení disertační práce

Tématem disertační práce byla Sociální reprezentace attachmentu a emoční inteligence v interkulturní dimenzi. Záměrem práce byl souhrn již existujících poznatků a aktuálních studií, které se touto souvislostí zabývají, nahlížení na téma z různých úhlů a zprostředkování zcela unikátního interkulturního náhledu do problematiky porovnáním tří rozlišných kultur ve vztahu k pojetí mateřství, mateřské a rodičovské dovolené: Česká republika, Francie a Spojené Státy Americké.

Počátky formulování tohoto výzkumného plánu byli ovlivněny velice praktickými situacemi a dotazy konkrétních pacientů: Lze z psychologického hlediska stanovit „ideální délku“ mateřské dovolené? Lze s určitou jistotou říct, že pokud se matka, či jiná ošetřující osoba dostatečně dítěti a jeho emočním potřebám v raném věku věnuje, bude tento jedinec v dospělosti více naplněn v určitých emočních oblastech, například v navázání vztahů s druhými lidmi? Pokud o dítě kontinuálně v raném dětství pečuje matka, zůstává matka dále hlavní citovou osobou v adolescenci a dospělosti? Tyto otázky jsou přímé otázky z praxe, které si matky kladou při rozhodování kdy se vrátit do práce. Dále v rámci sociální psychologie, která sleduje aktuální trendy ve společnosti zmiňují výrok přední české ekonomky a předsedkyně Národní rozpočtové rady v rozhovoru pro časopis Reflex (3. červen, 2021, str. 24): *„Razantně je potřeba zkrátit rodičovskou dovolenou. U nás mohou matka nebo otec zůstat na rodičovské až čtyři roky, což je více než v kterékoliv zemi EU. Stačí půl roku mateřské a další rok rodičovské. Víím, mnoho lidí mi bude vyčítat, že jsem špatná matka a že pro děti je z pohledu jejich fyzického a mentálního vývoje dobré být s mámou dlouho doma. Nikde jsem však neviděla žádnou studii, která by dokazovala, že by české děti byly zdravější, psychický odolnější nebo chytřejší než děti v zahraničí. Naopak jsem četla studie, že pracující matky jsou pozitivní životní inspirací už pro malé děti, především pro dcery. Z mezinárodního pohledu je u nás pracovní aktivita žen mezi 25. a 40 rokem života extrémně nízká. Zkrácení rodičovské nám doporučila i OECD v analýze kritických míst českého penzijního systému.“*

Tato studie se zabývala právě touto debatou, staví proti sobě i protichůdné vědecké názory co se týká mateřské dovolené. Na jedné straně české paradigma, které podtrhuje roli matky jako primární citové osoby v raném dětství, a na druhé straně francouzský přístup, který propaguje co nejranější socializaci. Dále vychází z poznatků teorie attachmentu, dle které ztráta nebo poškození bezpečného attachmentu v raném dětství působí na emoční a

psychologickou vyrovnanost v dospělosti, jakožto kvalitu vztahů, které dospělý jedinec je schopen navázat.

Literárně přehledová část uváděla řadu studií, které dokazují přímou souvislost mezi teorií attachmentu a emoční inteligencí. Tato souvislost byla již mnohokrát prokázána a cílem této práce nebylo tyto poznatky znovu opakovat, ale uvést do souvislosti další faktory, které rovněž tvoří důležité prvky v rozhodování o péči o dítě v raném dětství. K těmto faktorům přičítá studie rovněž sociální reprezentaci mateřství v dané kultuře, která kromě biologických, psychologických a sociálních faktorů přímo působí na rodinu. Interkulturní porovnání se promítalo jak do teoretické, tak do praktické části, ve které byly uvedeny a představeny jednotlivé rozdíly a aktuální trendy v péči o dítě v raném dětství.

Práce se konkrétně týkala následujících témat a hledala odpovědi na tyto otázky: Jaká je aktuální sociální reprezentace mateřství? Jak se tato reprezentace v jednotlivých kulturách liší? Jaký vliv na rozhodování v péči o dítě má právě kultura, tradice, stereotypy, trendy nebo kognitivní disonance? Lze stanovit „ideální délku“ mateřské dovolené dle vývojové psychologie? Podle čeho lze tuto délku stanovit a jak na tuto otázku jednotlivé země odpovídají? Jsou jedinci, kteří v raném dětství strávili čas převážně s matkou v dospělosti více emočně inteligentní a mají bezpečnější vztahy?

Postup hledání odpovědí na tyto otázky byl komplexní a probíhal systematicky v několika etapách. Nejdříve nastíněním jednotlivých kategorií v teoretické části, jimiž jsou: attachment dle vývojové psychologie a ve vztahu k institucionalizaci, zkoumáním významu kvality attachmentu v adolescenci a časně dospělosti a dále prokázáním provázanosti mezi attachmentem a emoční inteligencí.

V empirické části se zkoumala témata nejprve prostřednictvím datové analýzy, která mapovala aktuální trendy, postupy, přístupy a chování matek v jednotlivých kulturách. K účelům datové analýzy byly použity vědecké mezinárodní databáze. Výsledky datové analýzy jsou prezentovány převážně v grafické podobě. Další etapou praktické části je předvýzkum, který byl realizován napřímo se studenty programu CIEE Karlovy Univerzity. Skupinu studentů tvořilo 60 Američanů, kteří byli plně informováni o konceptu attachmentu a emoční inteligence. Hlavním záměrem této před-studie bylo vylepšit design a jasněji stanovit jednotlivé proměnné, jakožto ověření smysluplnosti realizování retrospektivní studie. Na základě získaných zkušeností a poznatků byl designován specifický výzkumný projekt, který se vzhledem ke koronavirovým opatřením konal v online podobě. Zkoumaný vzorek tvořilo

288 korespondentů (90 z České republiky, 94 z Francie a 104 z USA) ve věkovém rozmezí od 15 do 30 let. Jedinci pocházeli z mezinárodních institucí: Francouzské lyceum v Praze, Gymnázium Jana Nerudy v Praze, Université de Reims, Francie, UNYP Praha, CIEE Praha, CEFRES a Institut français. Korespondenti vyplňovali dotazník ECR-RS týkající se kvality citových vztahů, dotazník MESA, který měří kompetence v jednotlivých kategoriích emoční inteligence. Dále několik uzavřených a otevřených doplňujících otázek k péči v raném dětství a sociální reprezentaci mateřské dovolené.

2. Představení výzkumných hypotéz

Výkumná část se skládala z předstudie, datové analýzy, korelačního výzkumu a otevřené otázky zaměřené na sociální reprezentace. Tyto výzkumné metody byly zvoleny za účelem zachování zásad systemického přístupu v tomto vědeckém projektu. Systemický přístup (Hall & Fagan, 1968) doplňuje klasicky konstruovaný vědecký postup, ve kterém se zkoumá určitý jev a jeho příčiny za určitých variabilních podmínek, o celou dimenzi jev obklopujících systémů a subsystémů a jejich vzájemných vztahů. Bere na vědomí, že daný jev neexistuje pouze izolovaně a samostatně, nýbrž je začleněn do spletitosti dalších a dalších faktorů, které jej jako mozaiky dotváří. V našem případě pro zkoumání kvality attachmentu a emoční inteligence rovněž hrají roli kultura a tradice, které jsou v prostředí rodiny považovány za běžné a normální. Kulturní aspekt a nahlédnutí hlouběji do sociálních reprezentací zprostředkovává datová analýza a otevřená otázka. Předvýzkum byl realizován za účelem zkoumání realizovatelnosti výzkumu, zvýšení validity a kvality výzkumu a podchycení eventuálních dalších proměnných faktorů. Korelační výzkum do hloubky zkoumal jednotlivé proměnné v interkulturní dimenzi.

Na základě získaných dat z rozhovorů se studenty v předvýzkumu a posléze z online výzkumu vzešla úvaha o možné souvislosti mezi kvalitou attachmentu a vyšší emoční inteligence v jednotlivých kategoriích. Při procesu indukce a dedukce jsme si dále kladli následující otázky: co to přesně znamená kvalita attachmentu? Je možné jí měřit retrospektivně? Na jakém základě jedinec tuto kvalitu v dospělosti hodnotí? Jaké mohou být další faktory, které mění (zmenšují, zvyšují) naše sebepojetí a emoční inteligenci? Je obecný trend v Evropě, který směřuje ke snížení mateřské dovolené?

Na základě uvedených, již realizovaných studií byly definovány výzkumné otázky a související hypotézy:

Výzkumná otázka 1: Jaký je vzájemný vztah mezi délkou mateřské dovolené a dimenzí vyhýbavosti a úzkostnosti v citové vazbě?

V1: Délka mateřské dovolené a dlouhodobá kontinuita pečující osoby v raném období determinují kvalitu attachmentu v adolescenci a časně dospělosti.

Pracovní hypotézy 1:

1.H1: Jedinci, kteří byli převážně v interakci s matkou, mají v adolescenci/dospělosti jako hlavní citovou osobu stále matku, mají nižší hodnoty vyhýbavosti a úzkostnosti ve vztahu k matce.

1.H2: Jedinci, kteří byli převážně v interakci s otcem, mají v adolescenci/dospělosti jako hlavní citovou osobu stále otce, mají nižší hodnoty vyhýbavosti a úzkostnosti ve vztahu k otci.

1.H3: Jedinci, kteří byli převážně v interakci s matkou, mají bezpečnější vazby k partnerovi.

1.H4: Jedinci, kteří byli převážně v interakci s matkou, mají bezpečnější kamarádské vazby.

Výzkumná otázka 2: Jaký je vztah mezi délkou mateřské dovolené a emoční inteligencí (EQ)?

VO2: Délka mateřské dovolené a dlouhodobá kontinuita pečující osoby v raném období determinují výši emoční inteligence v adolescenci a časně dospělosti.

Pracovní hypotézy 2:

2.H1: Délka mateřské dovolené zvyšuje EQ v kategorii emotional awareness.

2. H2: Délka mateřské dovolené zvyšuje EQ v kategorii emotional management.

2. H3: Jedinci se stálou pečující osobou mají vyšší skóre v oblasti social emotional awareness.

2.H4: Jedinci se stálou pečující osobou mají vyšší skóre v oblasti relationship management.

Výzkumná otázka 3: Jaká je vzájemná souvislost mezi citovou vazbou, citovou osobou a emoční inteligencí (EQ)?

V3: Jedinci s bezpečnou vazbou (nižší dimenzí úzkostnosti a vyhýbavosti) dosahují vyšší hodnoty EQ ve všech oblastech.

Pracovní hypotézy:

3.H1: Jedinci s nízkými hodnotami v oblasti vyhýbavosti a úzkostnosti ve vztahu k matce dosahují vyšší skóre ve všech oblastech EQ.

3.H2: Jedinci s nízkými hodnotami v oblasti vyhýbavosti a úzkostnosti ve vztahu k otci dosahují vyšší skóre ve všech oblastech EQ.

3.H3: Jedinci s nízkými hodnotami v oblasti vyhýbavosti a úzkostnosti ve vztahu k partnerovi dosahují vyšší skóre ve všech oblastech EQ.

3.H4: Jedinci s nízkými hodnotami v oblasti vyhýbavosti a úzkostnosti ve vztahu ke kamarádům dosahují vyšší skóre ve všech oblastech EQ.

3. Stručné shrnutí výsledků

Všechny pracovní hypotézy z výzkumné otázky 1 nedokládali významný vztah mezi délkou péče primární osoby v raném dětství a kvalitou citové vazby v dospělosti a adolescenci. Analýza vedlejších faktorů a interkulturní komparace však odhalili jiné jevy, jejichž souhrn je uveden v tabulce číslo 31, přehled zjištění a zajímavých interkulturních komparací.

Všechny pracovní hypotézy z výzkumné otázky 2 nedokládali významný vztah mezi délkou péče primární osoby v raném dětství a signifikativní vyšší hodnotou v kategoriích emoční inteligence. Analýza vedlejších faktorů a interkulturní komparace však odhalili jiné jevy, jejichž souhrn je uveden v tabulce číslo 31, přehled zjištění a zajímavých interkulturních komparací.

Všechny pracovní hypotézy z výzkumné otázky 3 dokládali významný vztah mezi kvalitou citové vazby k nejdůležitějším osobám (jako nejvýznamnější se projevila právě matka, dále otec, partner a kamarádi) a signifikativně vyšší hodnotou v kategoriích emoční

inteligence. Obecně tedy platí – čím méně úzkostnosti a vyhýbavosti, tím vyšší skóre v kategoriích EQ, nikdy naopak.

Z výše uvedených předpokladů studie týkajících se délky mateřské dovolené a dimenzemi vyhýbavosti a úzkostnosti v citové vazbě, vyšší emoční inteligence a vzájemné souvislosti mezi jednotlivými proměnnými se potvrdily pouze některé. Kvantitativní faktor délky mateřské dovolené se neukázal být samostatně jako určující pro kvalitu citové vazby v adolescenci a časně dospělosti. Mezi adolescenty a dospělými korespondenty, kteří byli v dětství hlídáni převážně matkou a korespondenty, kteří byli hlídáni v institucionální péče neexistoval žádný signifikativní rozdíl z hlediska reportované úzkostnosti a vyhýbavosti ve vztazích. Délka mateřské péče v raném dětství se rovněž neprokázala jako rozhodující v oblasti emoční inteligence. Rozdíly mezi výzkumným vzorkem jedinců hlídáným převážně matkou, a jedincům hlídáným převážně v instituci, se z hlediska kategorií emoční inteligence ukázaly jako nevýznamné. U posledního výzkumného předpokladu se jednoznačně prokázala vzájemná silná souvislost mezi kvalitou citové vazby a emoční inteligencí.

Z výsledků vyplývá, že snížená míra úzkostnosti a vyhýbavosti směrem k matce zvyšuje hodnotu první kategorie emoční inteligence selfawareness (o cca 0.15 bodu selfawareness na 1 bod úzkostnosti a o 0.14 na 1 bod vyhýbavosti). Silná souvislost se rovněž potvrdila u ostatních kategorií emoční inteligence: zvládání vlastních emocí, poznávání emocí u druhých a fungování ve vztazích obecně. Ve vztahu k otci se nepotvrdila stejně silná souvislost mezi vyhýbavostí a úzkostností jako u matky. Jako významná se ukázala míra vyhýbavosti a okrajově i úzkostnosti ($p=0.06$) a to pouze v oblasti fungování ve vztazích. U kvality citové vazby směrem k partnerovi se prokázala silná souvislost mezi vyhýbavostí a uvědomováním si vlastních emocí. Úzkostnost směrem k partnerovi tak silný vliv nevykázala ani v kategorii uvědomování si emocí ostatních, ani ve zvládání vztahů. V oblasti zvládání vlastních emocí se prokázala silná souvislost mezi oběma proměnnými citové vazby. Dimenze úzkostnosti ve vztahu ke kamarádům prokázala významný vliv na vnímání vlastních emocí, na rozdíl od vyhýbavosti, kde výsledky tak jednoznačné nebyly. U ostatních kategorií emoční inteligence se opět prokázal silný vliv obou dimenzí.

Při zaměření na jednotlivé rozdílnosti mezi kulturami se objevili nečekané výsledky. Američtí korespondenti se ve vztazích jeví obecně méně úzkostní, než jejich francouzští a čeští korespondenti, ačkoliv délka jejich mateřské péče v raném dětství byla nejvíce variabilní. V oblasti emoční inteligence nejvyšších hodnot dosahovali opět Američané a na posledním místě Češi, i když délka mateřské dovolené byla u českých korespondentů nejpodobnější. Ve všech zemích se vlivem věku zvyšovala míra uvědomování si vlastních emocí. Nezávisle na zemích se také ukázalo, že ženy skórují lépe v oblastech uvědomování si vlastních emocí a zvládání vztahů.

Tabulka 1: Přehled zajímavých zjištění a interkulturních komparací

1H3	Američtí partneři jsou cca o 3 body méně úzkostní než Češi, Francouzi jsou spíš jako Češi ($p < 0.002$)
1H4	Americké kamarádské vztahy jsou cca o 3.3 bodu méně úzkostní než Češi ($p < 0.001$) – mohlo by se jednat o pattern, možná mají Američané obecně méně úzkosti nebo neradi reportují úzkost.
2H1	Délka péče nezvyšuje žádné proměnné , ale emotional awareness viditelně roste s věkem, nezávisle na zemi.
2H2	Délka péče opět nezvyšuje žádné proměnné , ale emotional management lépe zvládají Francouzi i Američané než Češi. Francouzi mají cca o 3.2 bodu víc, Američané dokonce o 3.7 ($p < 0.003$).
2H3	Stálá pečující osoba efekt nemá , ale Američané jsou opět signifikantně nejlepší v social awareness – o 3.4 bodu ($p < 0.005$). Ženy mají vyšší skóre v social awareness než muži, a to o 1.8 bodu ($p < 0.04$).
2H4	Ženy mají o 1.7 bodu vyšší skóre v relationship management než muži ($p < 0.05$).
3H1	Pro všechny proměnné se hypotéza potvrdila – čím nižší úzkostnost a vyhýbavost ve vztahu k matce, tím vyšší selfawareness (o cca 0.15 bodu selfawareness na 1 bod úzkostnosti a o 0.14 na 1 bod vyhýbavosti). Také na management, social awareness a relationships mají vliv úzkostnost i vyhýbavost.

3H2	Zdá se, že na matce záleží výrazně víc než na otci , u této hypotézy se neprokázal efekt žádné proměnné. Pouze u relationships má signifikantní efekt vyhýbavost a skoro signifikantní ($p=0.06$) i úzkostnost otce.
3H3	Další potvrzená hypotéza pro selfawareness – o 1 bod menší vyhýbavost přidává 0.11 bodu selfawareness. U úzkostnosti to tolik vidět není. Na management mají vliv úzkostnost i vyhýbavost. Social awareness i relationships jsou na tom podobně jako selfawareness – vyhýbavost silně ano, úzkostnost ne.
3H4	Naopak u kamarádů je jasný efekt úzkostnosti na selfawareness – o 0.18 bodu selfawareness na 1 bod. U vyhýbavosti se efekt nedá dostatečně prokázat. Na management, na social awareness i na relationships mají vliv úzkostnost i vyhýbavost.

4. Závěr a přínos této disertační práce

Z výzkumných poznatků již realizovaných studií na téma attachment a emoční inteligence, které byly uvedeny v teoretické části této disertační práce vyplývá, že kvalita citové vazby se vytváří na základě interakcí mezi pečující osobou v raném dětství a je určující pro zdravé sebepojetí a následné získání kompetencí v oblasti emoční inteligence. Studie potvrzují vzájemnou silnou souvislost mezi kvalitou citové vazby a schopností si v adolescenci a dospělosti nacházet bezpečné partnerské i kamarádské vztahy. Tento výzkum se snažil na tyto souvislosti nahlížet ještě z jiného úhlu: jednak zkoumat čistě kvantitativní aspekt délky mateřské dovolené jako determinující pro pozdější kvalitu citové vazby a výši emoční inteligence. Dále hlouběji prozkoumat souvislosti mezi citovou vazbou a kategoriemi emoční inteligence. V neposlední řadě výzkum předpokládal, že v kulturách, které se významně liší z hlediska délky a konceptu mateřské dovolené musí následně i existovat významné rozdíly v dimenzích citových vazeb a emoční inteligence. V tomto ohledu jsou poznatky tohoto výzkumu přínosné i když se předpokládané výsledky nepodařilo ve všech výzkumných hypotézách potvrdit.

Počátky formulování tohoto výzkumného plánu byly ovlivněny velice praktickými situacemi a dotazy konkrétních pacientů: lze z psychologického hlediska stanovit „ideální

délku“ mateřské dovolené? Lze s určitou jistotou říct, že pokud se matka, či jiná ošetřující osoba dostatečně dítěti a jeho emočním potřebám v raném věku věnuje, bude tento jedinec v dospělosti více naplněn v určitých emočních oblastech, například v navázání vztahů s druhými lidmi? Tyto otázky jsou přímé otázky z praxe, které si matky kladou při rozhodování kdy se vrátit do práce. Považujeme proto tento výzkum za důležitý v orientaci pro psychologickou praxi a zajištění evidence based postupu v poradenství.

Primární motivací této studie však bylo hledání odpovědi na otázku: jaká je úloha psychologie v dnešním moderním světě? K čemu mají sloužit veškeré studie a výzkumy? V nejlepším případě k tomu, aby umožnila stanovení obecně platného paradigma, které lidem může například ulehčit rozhodování, směřování v životě nebo je informovat o možných rizicích, následcích na psychiku. Psychologie, například oproti ortopedii, má obrovskou nevýhodu – není exaktní vědou, ne vždy na psychiku člověka působí pouze jeden faktor, nýbrž několik faktorů, které mohou dále být formující, strukturující. Ani v případě této studie se nepodařilo jednoznačně odpovědět na otázku – jaká by z hlediska psychologických faktorů měla být „ideální délka“ mateřské dovolené? Podařilo se však zmapovat nejpravděpodobnější vlivné faktory, kvantifikovat a zhodnotit je i z hlediska kulturního.

Výsledky celého výzkumu prokázaly, v souladu s řadou uvedených výzkumů: dlouhá a stálá primární péče v raném dětství sama o sobě nezaručuje kvalitnější vztahy ani lepší kompetence v oblasti emoční inteligence. Určující se je především kvalita této péče a kontinuita v průběhu života, proměna této vazby i v průběhu adolescence. Pokud je této kvality v průběhu života jedince dosaženo směrem k matce, zvyšuje se pravděpodobnost dosahování vyšších kompetencí v oblastech emoční inteligence. Optimální délku mateřské dovolené tedy nelze stanovit kvantitativně, je závislá na ochotě rodičů, socio-ekonomické situaci rodiny a podpory ze strany státních institucí. Z interkulturního pohledu jako ideální délku považují čeští korespondenti 3 roky, francouzští 2 roky a američtí 6 měsíců. Zatímco čeští korespondenti vidí jako nejdůležitější determinantu vyzrálост dítěte, francouzští tuto délku určují podle ochoty a rekonvalescence matky. Američtí korespondenti se co nejvíce přiklánějí k poznatkům týkajících se faktorů kvality a stálosti péče nejen v raném dětství, ale i v průběhu dalšího života. Tímto stanovením však nechceme nikoho diskriminovat, například matky samoživitelky nebo matky, které s rozhodnou pro kariéru. Matky, které spíše preferují svou kariéru, však tyto výstupy mohou inspirovat k tomu, aby přemýšlely nad následkem svého „opuštění“ dítěte a kompenzovala tento nedostatek, prostřednictvím jiné stále bezpečné osoby, chůvy, prarodiče.

Další studie by se mohly zaměřit na prozkoumání vlivu dalších určujících faktorů, které do této studie nemohli být začleněny: výchova rodičů, ochota matky být s dítětem, sebehodnota matky, ekonomická situace rodiny, samoživitelství a další kulturní faktory, které by bylo možné dále zkoumat v rozsáhlejších výzkumném vzorku.

Závěrem lze tedy konstatovat, že nezáleží tolik na konkrétní délce jako na kvalitě péče, kterou matka nebo otec dítěti poskytuje a jak je během tohoto období emočně dostupná. Vracíme se tímto zde k pojmům synchronicity afektu a sdílené pozornosti jako hlavním faktorům, které dále určují, jak se bude vztah strukturovat na základě úzkostně vyhýbavém nebo bezpečně podporujícím.

4. Publikační, akademická a pedagogická činnost studenta

Magisterské diplomové práce

Magisterské studium absolvováno ve Francii, Université de Reims, Champagne

Ve Francii se v magisterském studiu vyhotovují dvě magisterské práce: Master 1 a 2

- Master 1 : L'estime de soi et l'influence de l'accent chez la population immigrée (Sebehodnota a vliv přízvuku u populace emigrantů).
- Master 2 : La représentation du culte de la jeunesse dans une dimension interculturelle (Sociální reprezentace kultu mládeže v interkulturní dimenzi).

Profesní činnost: ambulantní psycholog pro mezinárodní klientelu v Canadian medical a My clinic. Lektor interkulturní psychologie v programu CIEE (UK) pro americké studenty. Lektor klinické psychologie na Univerzitě UNYP.

ČINNOST V RÁMCI ODBORNÝCH AKTIVIT DOKTORSKÉHO STUDIA

- Navržení několika témat na bakalářské práce, ze kterých bylo vybráno téma: emoční inteligence mužů a žen. Vedení 2 bakalářských prací, které se týkají konkrétně emoční inteligence LGBT komunity, dále emoční inteligence v souvislosti se stylem výchovy.

- Podání přihlášky na konferenci Europe in the world and the world in Europe.
- Přítomnost na magisterském semináři a podpora studentů pod vedením paní Dr. Hedviky Boukalové.
- Návrh kurzu Interkulturní psychologie na oddělení Erasmus.
- Článek ve spolupráci s MuDr. Terezou Petráskovou (psychiatr) na téma: dopady Covidu na psychické zdraví dětí, mládeže a rodičů (ID 598895)

Již splněné odborné aktivity:

- Odborná stáž (CEFRES)
- Žádost o grant
- Aktivní účast na konferenci, Škola jako místo setkávání (ID 529868)
- Odborný článek na internetovém portálu šance dětem (ID 546901)
- Poster o konferenci AIFREF (ID 529872)
- Přednáška v rámci programu CŽV na téma interkulturní psychologie (ID 546883)
- Účast na přijímacím řízení
- Spolupráce s paní Dr. Štětovskou na kurzu pro učitele – řízení konfliktu

5. Seznam bibliografie

SEZNAM LITERATURY

Ainsworth, M.D.S. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist*, Vol. 44., str. 709-716.

Ainsworth, M.D.S. (1962). The effects of maternal deprivation: a review of findings and controversy in the context of research strategy. *Deprivation of Maternal Care: A Reassessment of its Effects*. Public Health Papers No. 14. Geneva: WHO.

Ainsworth, M.D.S. (1969). Object relations, dependency and attachment: a theoretical review of the infant-mother relationship. *Child development*, No. 40, str. 969-1025.

Ainsworth, M.D.S, Blehar, M. C., Waters, E. & Wall, S. N. (2015). *Patterns of Attachment: A psychological study of the Strange situation*. New York: Psychology Press.

Altmann, J. (1980). *Baboon Mothers and Infants*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Ambrose, J.A. (1961). The development of the smiling response in early infancy. *Determinants of Infant Behaviour*, Vol. 1. B.M.Foss London: Methuen, New York.

Anderson, J.W. (1972). Attachment behaviour out of doors. *Ethological Studies of Child Behaviour*. Ed.N. Blurton Jones. Cambridge: Cambridge University Press.

Appell, J.R. (2020). A la rencontre de l'autre, de l'individuel au collectif. *La socialisation dans la petite enfance*, str. 137-147.

Arbisio, Ch. (2007). *L'enfant de la période de latence*. Paris: Edition Dunod.

Arend, R. A., Gove, F.L. & Sroufe, L.A. (1979). Continuity of individual adaptation from infancy to kindergarden: a predictive study of ego-resilience and curiosity in pre-schoolers. *Child development*, Vol. 50, str. 950-959.

Arnett, J. J. (2007). *International encyclopedia of adolescence*. New York: Taylor & Francis.

Asch, S. (1951). Influence interpersonnelle. Les effets de la pression de groupe sur la modification et la distorsion des jugements. *Psychologie sociale théorique et expérimentale*, str. 235-245.

- Asch, S. (1955). *Opinions and Social Pressure*. New York: Freeman.
- Atkinson, L.R., Paglia, A., Coolbear, J. & Niccols, A. (2000). Attachment security, a meta-analysis of maternal mental health correlates. *Clinical Psychology Review*, Vol. 20 (8), str. 1019-1040.
- Bales, R., Parsons, T. (1998). *Family: socialization and interaction process*. London: Routledge.
- Baltes, P.B. & Brim, O. G. jr, (1980). *Life span development and behaviour*. New York: Academic.
- Bandura, A. (2002). *L'apprentissage social*. Bruxelles: Mardaga.
- BarOn, R. (1997). *EQ*i* Baron Emotional quotient inventory*. San Diego: MHS, Inc.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226– 244.
- Bartip J., Morton. J. & DeeSchonen, J. (2001). Response to mother's face in 3-week to 5-month old infants. *British journal of Developmental psychology*, Vol. 19., str. 219-232.
- Baubet, T. & Moro, M.R. (2003). *Psychiatrie et migrations*. Paris : Masson.
- Baubet, T. & Moro, M.R. (2009). *Psychopathologie transculturelle*. Paris : Elseier Masson
- Bayley, N. (1993). *Bayley scales of infant development*. The psychological corporation, San Antonio: Harcourt Brace and Company.
- Beauvois, J. L. (1984). *La psychologie quotidienne*. Paris: PUF.
- Beldoch, M. (1964), Sensitivity to expression of emotional meaning in three modes communication, in J. R. Davitz et al., *The Communication of Emotional Meaning*, McGraw-Hill, str. 31-42.
- Berry, J.W., Trimble, J.E. & Olmedo, E.L. (1986). *Assessment of acculturation*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Berry, J.W., Poortinga, Y. H., Breugelmans, S., Chasiotis, A. & Sam, D. (2001). *Cross Cultural psychology*. London: Cambridge University Press.

- Bičáková, A., Kališková, K. & Zapletalová, L. (2021). *Maminka nebo školka? Dopady na prodloužení čerpání rodičovského příspěvku na budoucí vzdělání a pracovní uplatnění dětí*. IDEA CERGE. Studie 6. Projekt Národního hospodářského ústavu.
- Biddulph, S. (2010). *Raising babies: should under 3s go to nursery?* New York: Harper Thorsons.
- Bischof, N. (1975). A system approach toward the functional connections of fear and attachment. *Child Development*, No. 46, str. 801-817.
- Bornstein, M.H. (1991). *Cultural approaches to parenting*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- Bornstein, M. H. & Lansford, J. (2010). Parenting in M.H. Bornstein (ed.), *Handbook of cultural developmental science* (str. 259-278). New York: Taylor & Francis.
- Bower, T.G.R. (1866). The visual world of infants. *Scient. Am*, Vol. 215. str. 80-97.
- Bowlby, J. (2012). *Odloučení*. Praha: Portál.
- Bowlby, J. (2010). *Vazba*. Praha: Portál.
- Bowlby, J. (2013). *Ztráta*, Praha: Portál.
- Bowlby, J. (2012). *Odloučení*. Praha: Portál.
- Bradberry, T., Greaves, J. (2016). *Emotional intelligence 2.0*. San Diego: Talentsmart.
- Brazelton, T.B., Koslowski, B. & Main, M. (1974). The origins of reciprocity in mother-infant interaction. *The Effect of the Infant on its Caregiver*, ed. M. Lewis and L. A. Rosenblum. New York: Plenum Press.
- Brazelton, T.B., Nugent, J.K. & Lester, B.M. (1987). *Neonatal behaviour assessment scale*. In: Osofsky, J.D. (Ed.): *Handbook of infant development*. 2nd edition. New York: Wiley.
- Breckler, S.J. (1984). Empirical validation of affect, behavior and cognition as distinct attitude components. *Journal of personality and social psychology*, Vol. 47, str. 1191 – 1205.
- Bretherton, I. (1980). Young children in stressful situations: the supporting role of attachment figures and unfamiliar caregivers. *Uprooting and Development*, ed. G. V Coelho and P.J. Ahmen. New York: Plenum Press.
- Bornstein, M.H. & Lamb, M. E. (1992). *Development in infancy: an introduction*. 3rd edition. New York: McGraw Hill.

Bos, K., Zeanah, Ch., Fox, N., Drury, S., McLaughlin, K. & Nelson, Ch. (2011). Psychiatric outcomes in young children with a history of institutionalization. *Harvard Review Psychiatry*, Vol. 19 (1), str. 15-24.

Burlock, M. & Lutkenhaus, P. (1990). Who am I? Self understanding in toddlers. *Merill-Palmer Quarterly*, Vol. 36, str. 217-238.

Butzer, B. & Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction and relationship satisfaction. *Personal Relationships*, Vol. 15 (1), str. 141 -154.

Bühler, Ch, (1933). *Der menschliche Lebenslauf als psychologisches Problem*. Göttingen: Hogrefe.

Bryman A. & Burgess, R. (1993). *Analyzing Qualitative Data*. London: Routledge.

Campbell, L., Simpson, J., Boldry, J. & Kashy, D. (2005). Perceptions of Conflict and Support in Romantic Relationships: The role of attachment anxiety. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 88 (3), str. 510-535.

Cassidy, J. & Shaver, R. (2008). *Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Applications*. New York: Guilford Press.

Caye, J., Mc Mahon, J., Norris, T. & Rahija, L. (1996). *Effects of separation and loss on attachment*. Chapel Hills: School of social work, University of North Carolina at Chapel Hill.

Chopik, W., Edelstein, R. & Fraley, Ch. (2012). From the cradle to the grave: age differences in attachment from early adulthood to old age. *Journal of Personality*, Vol. 81 (2).

Clarke-Stewart, K.A., Gruber, D. P. & Fitzgerald, L.M. (1994). *Children at home and in day care*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Cvrčková, A. & Lacinová, L. (2017). Citová vazba a její hierarchie, sociální opora a somatizační tendance nasazených kombatantů. *Psychologie*, roč.11, č.3.

David, M. & Appell, G. (1973). *Lózcyc ou le Maternage insolite*. Paris : Editions du Scarabée.

Deschamps, J. C. (1996). *Des attitudes aux attributions. Sur la construction sociale de la réalité*. Grenoble: PUG.

Doinita, N.E (2014). Adult Attachment, Self esteem and emotional intelligence. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, Vol. 187, str. 570-574.

Doise, W. (1982). *L'explication en psychologie sociale*. Paris: PUF.

- Dolto, F. (1994). *Les étapes majeures de l'enfance*. Paris: Editions Gallimard.
- Dušek, K. & Večeřková-Procházková, A. (2015). *Diagnostika a terapie duševních poruch*. Praha: GRADA.
- Edelman, H. (1994). *Motherless Daughters: the legacy of loss*. New York: Delta.
- Eibl-Eibesfeld, I. (1989). *Human ethology*. New York: Aldine de Gruyter.
- Eibl-Eibesfeld, I. (1995). *Die Biologie des menschlichen Verhaltens: ein Grundriss der Humanethologie*. München: Piper Verlag GmbH.
- Eisenberg, N., Valiente, C., Fabes, R.A., Smith, C.L., Reiser, M., Shepard, S.A., Losoya, S.H., Guthrie, I.K., Murphy, B.C., Cumberland, A.J. (2003). The relations of effortful control and ego control to children's resiliency and social functioning. *Developmental psychology*, Vol. 39, str. 761-776.
- Evans, D. (2002). *Emotion: the science of sentiment*. New York: Oxford University Press.
- Fahlberg, V.I. (1991). *A child's journey through placement*. Indianapolis, IN: Perspectives Press
- Falk, J. & Rasse, M. (2016). L'autonomie, n'est ce pas se laisser faire ? *Spirale*, str. 247-249.
- Farrell, B. (1999). *Family: the Making of an Idea and Institution, and a Controversy in American Culture*. Boulder: Westview Press.
- Féder-Szanto, A. (2002). *Loczy: un nouveau paradigme*. Paris : PUF.
- Feldman, R. & Klein, P.S. (2003). Toddler's self-regulated compliance to mothers, caregivers and fathers: implications of the theories of socialization. *Developmental psychology*, Vol.39, str. 680-692.
- Ferenčík, J. (2010). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál.
- Festinger, L. (1954). A theory of Social Comparison Processes. *Human relations*, Vol. 7, str. 117-140.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Evanston: Row Peterson.
- Fischer, V. M. (1986). Simone de Beauvoir and "The Woman Question": Les Bouches inutiles. *Yale French Studies*, No. 72.

- Fraley, R.C., Niedenthal, P.M., Marks, M.J. Brumbaugh, C. C., & Vicary, A. (2006). Adult attachment and the perception of emotional expressions: Probing the hyperactivating strategies underlying anxious attachment. *Journal of Psychology*, Vol. 74. 1163-1190.
- Fraley, R. C., Vicary, A.M., Brumbaugh, C.C. & Roisman, G.I. (2011). Patterns of stability in adult attachment: An empirical test of two models of continuity and change. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 101, 974-992.
- Freud, A. (1968). *Le normal et le pathologique chez l'enfant*. Paris: Gallimard.
- Freud, S. (1910). *Cinq leçon sur la psychanalyse*. Paris: Payot coll.
- Freud, S. (1916-1917). *Introduction à la psychanalyse*. Paris: Payot coll.
- Frisch-Desmarez (2010). *Neuropsychiatrie de l'enfance et de l'adolescence*. Paris: Edition Elsevier.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books, New York
- Geber, M. & Dean, M. F. (1957). The state of development of newborn African children. *The Lancet*, Vol. 272, str. 1216-1219.
- Geoffroy, M-C., Cote, S-M., Parent, S. & Seguin, JR., 2006. Daycare attendance, stress, and mental health. *Canadian Journal of Psychiatry*, Vol. 51, str. 607-615.
- George, C., Solomon, J. (1989). Internal working models of caregiving and security of attachment at age six. *Infant mental health journal*, Vol. 10., str. 222-237.
- Gesell, A. (1945). *The embryology of human behaviour: the beginnings of the human mind*. New York: Harper.
- Gesell, A. & Ilg, F.L. (1946). *The child from five to ten*. New York: Harper.
- Goleman, D. (2005). *Emotional intelligence, why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books Inc.
- Goleman, D. (2007). *Social intelligence*. London: Arrow Books LTD.
- Gomajee, R., El-Khoury, F., Côté, S., Van der Werden, J., Pryor, L. & Melchior, M. on behalf of the EDEN mother-child Cohort Study Group, INSERM (2018). Early childcare type predicts children's emotional and behavioral trajectories into middle childhood. *Journal of epidemiology and community health*, Vol. 72 (11).

Hall, G. S. (1925). *Adolescence: its psychology and its relations to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion and education*. New York: D. Appleton and company.

Hamarta, E., Deniz, M. E. & Saltali, N. (2009). Attachment Styles as a Predictor of Emotional Intelligence. *Educational Sciences: Theory and Practice*, Vol. 9, str. 213-229.

Harris, P.L. (1989). Young children's theory of mind and emotion. *Cognition and emotion*, Vol.3, str. 379-400.

Harlow, H.F. (1958). The nature of love. *Am. Psychol.*, Vol. 13, str. 673-685.

Harlow, H. F. & Zimmerman, R. R. (1959). Affectional responses in the Infant monkey. *Science*, Vol. 130, str. 421-432.

Hepper, P. G. (1997). Memory in utero? *Developmental medicine and child neurology*, Vol. 39, str. 343 – 346.

Hess, P. (1982). Parent-child attachment concept: Crucial for permanency planning. *Social Casework*, 63(1), 46-57.

Hewlet, B. S. (1991). *Intimate fathers: The nature and context of Aka Pygmy paternal infant care*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Hohnen, B., Gilmour, J. & Murphy, T. (2019). *The incredible teenage brain*. New York: Jessica Kingsley Publishers.

Hopkins, B. & Westra, T. (1990). Motor development, maternal expectations and the role handling. *Infant Behavior and Development*, Vol. 13, str. 117-122.

Howell, D. (2009). *Méthodes statistiques en sciences humaines*. Bruxelles: de boeck.

Hrdy, S.B. (2005). Cooperative breeders with an ace in the hole. In E. Voland, A. Chasiotis and W. Schiefenhövel (eds.) *Grandmotherhood: the evolutionary significance of the second half of female life*, str. 295-317). New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press.

Hůlová, J. (2009). *Diplomová práce: Životní spokojenost žen na mateřské dovolené*. Olomouc: Univerzita Palackého, Filozofická fakulta.

Jardin, F., Moreau, A., Gane, H., Perusi, Rasse, M. & Simon, N. (2008). Soins et préventions des comportements dits violents ou de retrait chez des enfants en crèche. *La psychiatrie de l'enfant*, Vol. 51 (1), str. 215-273.

Kaës, R., Ruiz Correa, O., Douville, O., Eiguer, A., Moro, M.-R., Revah-Lévy, A., Sinatra, F., Dahoun, Z. & Lecourt, E. (1998). *Différence culturelle et souffrances de l'identité*. Paris: Dunod.

Kafetsios, K. (2004). *Attachment and emotional intelligence abilities across the life course*. *Personality and Individual differences*, Vol. 37, str. 129-145.

Kamel, F. (2005). *Entrer dans l'adolescence. Le temps de latence*. Paris: Edition Eres.

Kaspříková, K. (2008). *Diplomová práce: ženy na mateřské a rodičovské dovolené a jejich životní spokojenost*. Brno: Masarykova Univerzita, filozofická fakulta.

Kiesler, C. (1971). *The psychology of commitment. Experiences Linking behavior to beliefs*. New York: Academic Press.

Knight, R. (2005). The process of attachment and autonomy in latency: a longitudinal study of ten children. *Psychoanalytical Study Child*. Vol: 60, str. 178-210.

Kochanská, G., Coy, K. & Murray, K.T. (2001). The development of selfregulation in the first four years of life. *Child Development*, Vol. 72., str. 1091-1111.

Kohler, F. (2007). *Stéréotypes culturels et constructions identitaires*. Tours: Presses Universitaires François-Rabelais.

Labusová, E. (2018). Patří děti mladší tří let do institucionálních zařízení? *Pedagogika*, říjen, str. 41-43.

Lamb, M. (1986). *The father's role: Applied perspectives*. New York: Wiley.

Lamb, M. (2004). *The Role of the father in Child Development*. New Jersey: Wiley and Sons.

Langmaier J. & Matějček Z. (2014). *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Karolinum.

Langmeier J. & Krejčířová D. (2006). *Vývojová psychologie* Praha: GRADA Publishing.

Langmeier, J. (1998). Nové poznatky o časném vývoji dítěte – význam pro pediatrickou praxi. *ČS Pediat*, Vol. 43, 3-7.

- Laval, V. *Psychologie du développement* (2002). Paris: Armand Colin.
- Lewis, M. (1984). *Beyond the dyad*. New York: Plenum.
- Lionetti, F., Pastore, M. & Barone, L. (2015), Attachment in institutionalized children: A review and meta-analysis. *Child abuse & Neglect*, Vol.42, str.135-145.
- Macek, P., & Lacinová, L. (2006). *Vztahy v dospívání*. Brno: Barrister & Principal.
- Maclean, K. (2003). The impact of institutionalization on child development. *Development and psychopathology*. Vol: 15 (4), str. 853-84.
- Mahler, M., Pine, F. & Bergman, A. (1975). *The psychological birth of the human infant*. Michigan: Basic Books.
- Main, M. (1973). *Exploration, play and level of cognitive functioning as related to child-mother attachment*. Dissertation John Hopkins University.
- Main, M. & Weston, D. (1982). *Avoidance of the attachment figure in infancy: descriptions and interpretations*. *The Place of Attachment in Human behaviour*, ed. C.M. Parkes and J. Stevenson-Hinde. New York: Basic Books.
- Mareš, J. (2015). Tvorba případových studií pro výzkumné účely. *Pedagogika*, roč. 65, č. 2, str. 113–142.
- Matas, L., Arend, R.A. & Sroufe, L.A. (1978). Continuity of adaptation in the second year: the relationship between quality of attachment and later competence. *Child Development*, Vol. 49, str. 547-556.
- Matějček, Z. (2009). *Výbor z díla*. Praha: Karolinum.
- Matějček, Z. & Langmeier, J. (1986). *Počátky duševního života*. Praha: Panorama.
- Matušková, L. (2021). Déle s mámou, horší budoucnost? *Věda a výzkum, sekce humanitní a společenské vědy*, Vol. 4, str. 31-35.
- Mayer, J. & Kirkpatrick, M. (1994). *Hot information processing becomes more accurate with open emotional experience*. University of New Hampshire.
- Mayer, J. & Salovey, P. (1997). *What is emotional intelligence?* New York: Basic Books.

- Mc Goron, L., Gelason, M.M., Smyke, A., Dury, S., Nelson, Ch., Gregas, M., Fox, N. & Zeanah, Ch. (2012). Recovering from early deprivation: attachment mediates effects of caregiving on psychopathology. *Child Adolescent Psychiatry*, Vol. 51 (7), str. 683-693.
- McLaren, K. (2010). *The language of emotions*. Boulder: Sounds True Inc.
- Mercer, J. (2005). Understanding attachment, parenting, child care and emotional development. Westport, Connecticut: Praeger Publishers Inc.
- Mercer, J. (2013). *Myths and Misunderstandings*. Thousand Oaks, California: Sage Publishing.
- Minichiello, F. (2017). Compétences socio-émotionnelles : recherches et initiatives. *Revue internationale d'éducation de Sévres*, Vol. 76, str. 12-15.
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood, structure, dynamics and change*. New York.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. *Psychological Inquiry*, 18, 139-156.
- Mohapel, P. (2006). *Enhancing work relationships: incorporating dialogue with emotional intelligence training*. Canada: Royal Roads University.
- Moscovici, S. (1988). *La machine à faire des dieux*. Paris: Fayard.
- Moscovici, S. (1992). *Dissensions et consensus*. Paris: PUF.
- Muir, E. (1992). *Watching, waiting and wondering: Applying psychoanalytic principals to mother-infant intervention*. *Infant Mental Health Journal*, Vo. 13, 319-328.
- Murray L. (2016). *Psychologie malých dětí*. Praha: Triton.
- Nelson, C.A., Furtado, E., Fox, N.A. & Zeanah, C.H. (2009). The deprived human brain. *American Scientist*, 97, 222-229.
- Nelson, S. C., Wängqvist, M., Kling, J., Frisén, A., & Syed, M. (2018). Identity and the Body: Trajectories of Body Esteem from Adolescence to Emerging Adulthood. *Developmental Psychology*, Vol. 54(6), 1159–1171.
- Nettle, D. (2006). *Happiness: the science behind your smile*. New York: Oxford University Press.

- Olson, J.M. & Zanna M.P. (1993). Attitude and attitude change. *Annual review of psychology*, Vol. 44, str. 17-154.
- Papoušek, H. & Papoušek, M. (1985). Der Beginn der sozialen Integration nach der Geburt. *Krisen oder Kontinuitäten. Mschr. Kinderheilk*, Vol. 133, str. 425–429.
- Papoušek, H. & Papoušek, M. (1987). *Intuitive parenting: a didactic counterpart to the infant's precocity in integrative capacities*. IN: Osofsky, J.D. (Ed.): *Handbook of infant development*. 2nd edition. New York: John Wiley.
- Pavlíková, P. (2014). Rigorózní práce: *Kvalita psychického stavu a dimenze životní spokojenosti žen na mateřské a rodičovské dovolené*. Olomouc: Univerzita Palackého, filozofická fakulta, katedra psychologie.
- Pedersen, F. A. (1980). *The father-infant relationship: observational studies in the family setting*. New York: Praeger Special Studies.
- Piaget, J. (1970). *The science of education and the psychology of the child*. New York: Grossman.
- Piaget, J. (2012). *La psychologie de l'enfant*. Paris: Puf.
- Piaget, J. (2020). *La psychologie de l'intelligence*. Paris: Dunod.
- Pikler, E. (1979). *Se mouvoir en liberté dès le premier âge*. Paris: P
- Rasse, M. (2020). *La socialisation dans la petite enfance*. Paris: Eres.
- Rasse, M. & Vamos, J. (2012). *Accueillir un bébé à la crèche*. Paris: Eres.
- Rasse, M. & Vincze, M. (2018). Les contacts sociaux des bébés et jeunes enfants élevés ensembles. *Spirale*, str. 170-173.
- Righetti, P.L (2000). Is there psychological and emotional life from before the birth? The prenatal ego states. *International Journal of Prenatal and Perinatal Psychology and Medicine*, Vol. 12, 431-442.
- Říčan P., Krejčířová D. & kol. (2006). *Dětská klinická psychologie*. Praha: GRADA.
- Říčan, P. (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál.

Roisman GI, Sussman E, Barnett-Walker K. & Booth-LeForce, C. (2009). Early family and child-care antecedents of awakening cortisol levels in adolescence. *Child Development*, Vol. 80 (3): 907-920.

Rosenthal, R. (1977). The PONS TEST: *Measuring sensitivity to nonverbal cues*. *Advances in Psychological Assessment*. San Francisco: P.MC Reynolds ed.

Salovey, P., Brackett, M. A. & Mayer, J.D (2007). *Emotional intelligence: Key readings on the Mayer and Salovey model*. New York: Dude Pub.

Salovey, P. & Mayer, J.D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, Vol. 9, str. 185-211.

Schachter, S (1959). *The psychology of affiliation. Experimental studies of the sources of gregariousness*, Stanford: Stanford University Press.

Schachter, S. & Singer (1962). Cognitive, Social and Physiological determinants of emotional states. *Psychological review*, Vol. 69, str. 379-399.

Schaffer, H. R. & Callender, W. M (1959). Psychologic effects on hospitalization in infancy. *Pediatrics, official journal of the American Academy of pediatrics*, Vol.24 (4), str. 528-539.

Sherif, M. (1936). *The psychology of social norms*. New York: Harper and Row.

Simpson, J., Collins, A., Tran, S. & Haydon (2007). Attachment and the Experience and Expression of Emotion in Romantic Relationships: a developmental perspective. *Journal of personality and social psychology*, Vol. 92 (2), str. 355-367.

Sroufe, L.A., Coopere, R.G., DeHart, G.B. (1992). *Child development: Its nature and course*. New York: Mc Graw Hill.

Stern, D. N. (1985). *The interpersonal world of the infant*. New York: Basic Books.

Stern, D. N. (1995). *The motherhood constellation*. New York: Basic Books.

Stirnimann, E. (1940). *Psychologie des neugeborenen Kindes*. Zürich: Rascher.

Streep, P. (2017). *Daughter Detox, recovering from an unloving mother*. New York: Ile D'Espoir Press.

Svoboda, M., Krejčířová, D. & Vágnerová, M. (2015). *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál.

- Šulová, L., Zaouche-Gaudron, Ch. (2016). *Předškolní dítě a jeho svět*. Praha : Karolinum.
- Švancara, J. (1986). Metody vývojově psychologického zkoumání. *Ontogenetická psychologie*. Praha: SPN Pedagogické nakladatelství.
- Vagnerová, M. (2010). *Psychologie osobnosti*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Vallerand, R-J. (1994). *Les fondements de la psychologie sociale*. Montréal: Gaëtan Morin.
- Vygotsky, L. (1985). *Pensée et langage*. Paris: Messidor.
- Wahler, R. G. (1967). Infant Social Attachments: A Reinforcement Theory Interpretation and Investigation. *Child Development* Vol. 38, No.4., str. 1079-1088.
- Wahler, R. (1969). Infant social development: Some experimental analyses of an infant-mother interaction during the first year of life. *Journal of Experimental Child Psychology*, Vol. 7, No. 1., str. 101-113.
- Walker, S. A. (2021), Emotional intelligence and attachment in adulthood: a meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, Vol 184.
- Weiner, B. (1986). *An attributional theory of motivation and emotion*. New York: Springer Verlag.
- White, R. W. (1959), Motivation reconsidered: the concept of competence. *Psychological Review*, Vol. 66, str. 297-333
- Zaccagnino, M., Cussino, M. & Preziosa, A. (2015). Attachment representation in institutionalized children: a preliminary study using the child attachment interview. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, Vol. 22 (2), str. 165-175.
- Zaccagnino, M., Vianzone, S., Visioli, C. & Veglia, F. (2013). The internal working model of caregiving system and parental reflective function: theoretical and methodological implications. *Gazzetta Medica Italiana Archivio per le Scienze Mediche*. Vol. 172.

Databáse:

British social attitudes

<https://www.bsa.natcen.ac.uk/latest-report/british-social-attitudes-36/women-and-work.aspx>

ICPSR - Inter-university Consortium for Political and Social Research

<https://www.childandfamilydataarchive.org/cfda/pages/cfda/index.html;jsessionid=95AC29745F0BC06A042FBB4D09ED9ECB>

Eurostat – european statistics

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>

Geert Hofstede – cultural dimensions

<https://www.hofstede-insights.com/product/compare-countries/>

European values study organization

<https://europeanvaluesstudy.eu/methodology-data-documentation/previous-surveys-1981-2008/integrated-values-surveys-1981-2014/>

ISSP – International social survey program, family and changing gender roles

<http://issp.org/data-download/by-topic/>

Eurobarometer

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=SPECIAL>

WVS - Worldvalues Survey

<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

ESF - European science foundation

<http://archives.esf.org/publications/social-sciences.html>

NORC, General social survey, University of Chicago:

<http://www.gss.norc.org/get-documentation/crossnational-reports>

Gesis, Leibnizinstitut für Sozialwissenschaften:

<https://www.esis.org/institut/abteilungen/datenarchiv-fuer-sozialwissenschaften>

Atlas of european values

<https://europeanvaluesstudy.eu/methodology-data-documentation/>

<https://www.pewresearch.org/social-trends/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family/>

Webové stránky týkající se informací o jednotlivých zemích

SPOJENÉ STÁTY

www.usa.gov

www.americanpregnancy.org

www.childrencourtyard.com

www.childcare.gov

FRANCIE

www.caf.fr/rapport-annuel-observatoire-national-petite-enfance.fr

www.hcfea.fr

www.inserm.fr

www.sante.gouv.fr

www.parents.fr

www.fr.statista.com

<https://statistics.laerd.com/spss-tutorials/multiple-regression-using-spss-statistics.php>

